

รายงานสรุป
การสัมมนาเพื่อกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศในประเทศไทย
วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๙ ณ โรงแรมเซ็นจูรี พาร์ค

ความเป็นมา

สื่อในปัจจุบันมีการพัฒนาก้าวหน้าเป็นอย่างมาก เนื่องจากสื่อสามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว จึงนับได้ว่าเป็นเครื่องมือทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูง ด้วยความสะดวก รวดเร็ว และกว้างขวางของสื่อทำให้สื่อมีบทบาทเป็นอย่างมากในชีวิตประจำวันของประชาชนทุกภาคส่วน โดยเฉพาะยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม สื่อและสารสนเทศสามารถสร้างผลกระทบเชิงลบและสร้างความเสียหายได้เช่นกัน หากผู้รับสารขาดการพิจารณาไตร่ตรองในเรื่องของเนื้อหาที่อาจมีนัยแฝงทางการค้า นัยทางการเมือง ค่านิยม และอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ “การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ” จึงเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมาก การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเป็นกระบวนการที่เน้นการพัฒนาทางด้านความคิดและสติปัญญา ที่ต้องใช้ทักษะในการเข้าใจ วิเคราะห์ แยกแยะ และ ตอบโต้แสดงความคิดเห็นต่อสื่ออย่างมีเหตุผล “รู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ” คือ ทักษะหรือความสามารถในการ “ใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน” และ “ใช้สื่อให้เกิดประโยชน์”

กรมประชาสัมพันธ์ในฐานะประธานคณะกรรมการฝ่ายสื่อสารมวลชนของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ จึงได้จัดการสัมมนาครั้งนี้ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการสะท้อนภาพการดำเนินงานด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศในประเทศไทยและการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย ตลอดจนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น โดยจัดเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๙ ณ โรงแรมเซ็นจูรี พาร์ค ผู้เข้าร่วมการสัมมนาประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ จากภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และภาคประชาสังคม จำนวนประมาณ ๑๐๐ คน

พิธีเปิดการสัมมนา

หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ประธานในพิธีเปิดการสัมมนา กล่าวเปิดการสัมมนามีความสำคัญว่า รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ ส่งเสริมการขับเคลื่อนเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนาประเทศ สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยง่ายและสะดวก ขณะเดียวกัน สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เข้ามีบทบาทต่อการสื่อสาร อย่างเช่นสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ หรือ Social Media กลายเป็นส่วนสำคัญของชีวิตประจำวัน ข้อมูลข่าวสารจึงกระจายข่าวได้รวดเร็ว เกิดการมีส่วนร่วมในข้อมูลข่าวสาร สื่อจึงมีอิทธิพลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมของประชาชน การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศจึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะการสื่อสารที่สร้างสรรค์ความรัก สามัคคี ของคนในชาติในสถานการณ์ปัจจุบัน

การดำเนินการสัมมนา

การดำเนินการประกอบด้วย การอภิปราย หัวข้อ ภาพรวมของการดำเนินงานด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศในประเทศไทย และ การเสวนาเพื่อกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศในประเทศไทยของผู้ปฏิบัติงานในระดับนโยบาย

การอภิปราย หัวข้อ ภาพรวมของการดำเนินงานด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศในประเทศไทย
ผู้ร่วมอภิปราย หัวข้อ ภาพรวมของการดำเนินงานด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศในประเทศไทย

ประกอบด้วย

- นาวาอากาศเอก สมศักดิ์ ขาวสุวรรณ์
รองปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- นายดำรง ลิมาภิรักษ์
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร
ผู้อำนวยการสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
- ผศ.ดร. เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์
อนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ สำนักงาน
คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
(กสทช.) และ เลขาธิการมูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา
- รศ.ดร. กมลรัฐ อินทรทัศน์
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยการจัดการความรู้การสื่อสารและการพัฒนา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ผู้ดำเนินรายการ ได้แก่ นางสาวประวิมลย์ ป้ายคล้อย

การเสวนากลุ่มย่อยเพื่อกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ
ในประเทศไทย โดย ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา จำนวน ๓๐ คน
จากการอภิปรายและการเสวนากลุ่มย่อย ได้แนวคิดในการขับเคลื่อนการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ
ในประเทศไทย ดังนี้

๑. การเสริมสร้างองค์ความรู้การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศให้กับประชาชน

๑.๑ กระทรวงศึกษาธิการควรบรรจุเนื้อหาเรื่องการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศในการศึกษา
พื้นฐาน มีการกำหนดเป็นวิชาเฉพาะหรือแทรกในวิชา จัด หลักสูตรอบรมให้ผู้สอน ผู้ที่ทำงานด้าน
สื่อสารมวลชนและทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งให้สนใจเรียนรู้ ด้วยผลสัมฤทธิ์ระดับเกียรติบัตร วุฒิบัตร

๑.๒ งานด้านรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ คือการสร้างวัฒนธรรม การรับและการใช้สื่อ
อย่างมีสติ ด้วยปัญญา ด้วยใจที่ต้องการพัฒนาตน รับสื่อด้วยความตระหนักไม่ไข่มุ่งตำหนิหรือตระหนก ควรสร้าง
วัฒนธรรมการอ่านให้กับประชาชนเพื่อให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์และไม่ตกอยู่ในภาวะโลกเสมือนจริง

๑.๓ ควรมีศูนย์รวมองค์ความรู้การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ที่รวบรวมองค์ความรู้
และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๒. การบูรณาการและความร่วมมือของหน่วยงานในประเทศไทย

หน่วยงานในประเทศไทยควรทำงานด้วยความสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีความเชื่อมโยงกัน ดังนี้
ระบบการศึกษา ดำเนินการภายใต้ปัจจัยหลัก ได้แก่ ครู ผู้สอน หลักสูตร กลุ่มเป้าหมาย
ประชาชนและเยาวชน ระบบการให้ความรู้ การป้องกัน การสอนให้คิดวิเคราะห์

ภาครัฐ มีการตรวจสอบ มีกฎหมายและข้อบังคับ มีการแจ้งเตือน และแนะนำ

องค์กรด้านสื่อสารมวลชน มีความรับผิดชอบในฐานะผู้นำเสนอข้อมูลข่าวสาร และควรสร้างความ
ตระหนักรู้ให้กับประชาชนเรื่องการคิดวิเคราะห์ต่อการรับรู้ข้อมูลข่าว เพิ่มพื้นที่สื่อที่ดีเพื่อสร้างความสมดุล

๓. การผลักดันในระดับนโยบาย

การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ มีความสำคัญต่อประชาชน เนื่องจากถ้าประชาชนรู้หลักการรับข่าวสาร เสพข่าวสาร เผยแพร่ข่าวสาร อย่างถูกต้อง และมีทักษะการคิดวิเคราะห์ จะสามารถนำข้อมูลข่าวสารมาพัฒนาตนเองและพัฒนาประเทศได้ จึงควรผลักดันให้เกิดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยอาจเสนอความเห็นและข้อสังเกตประเด็นการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศที่ได้รับจากการสัมมนาต่อคณะกรรมการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ เพื่อให้การทำงานด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศมีความสอดคล้องกับแผนการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ มีการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จของแผน การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ส่วนส่งเสริมงานประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ
สำนักการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ
กรมประชาสัมพันธ์